

॥ ॐ श्री ॥ १६/१०.

बौद्धानो विलास

अने

रिसायली रसिखी

गमल.

पति ध्यारा नयन वारा लडा आनंद साखीशु;
लीओ विलास बौद्धानो प्रीतमल आन वांशीशु.
(आ पुस्तकभाषीन.)

लेखक अने प्रकाशक

हुंदरकर लवराभ पुणेहित

भूषणवतन-हरेली. [पोस्ट कटथल,

अल, मुम्बई शिखर-नायको. [७० पेडा.]

(किताबे सव लक्ष स्वाधीन भाष्या के.)

प्रथमावृत्ति संवत् १९७७. प्रत. २०००.

श्री सा-योदय प्रीन्टींग प्रेसगां नेहालाल हेमराकर दवेये ला
भाडीया-असदावाह.

किमत. ०-२-०.

७५५७

ઉપકાર પત્રિકા.

રા. રા. શ્રીમાન પટેલ રત્ન-

ભાઈજીભાઈ પુંજભાઈ.

શુભસ્થળ નાયકા.

સ્નેહી ! આપશ્રી મ્હારા પ્રત્યે પરમ મમતા ધરાવો છે. આઠાણ વર્ગ સ્વધર્મ પાળી અન્યને પળાવે એ જોવાને આપ અહર્નિશ ઉત્સુક રહો છો, અને એજ હેતુથી આપે આ ગામના ત્રણ પ્રજાપુત્રોને ઉપવિત સંસ્કાર કરાવી તેમાંના એને સિદ્ધપુર ગોપાળ કૃષ્ણ પ્રજાચર્યાશ્રમમાં સ્વધર્મ શીખવા મોકલી આપ્યા છે; આવાંજ પરોપકારનાં કામ આપ અહર્નિશ કરતા આવ્યા છો.

આપશ્રીને આ પુસ્તક છપાવવા જાળતમાં આર્થિક સહાય કરવાનું કહેતાં આપે કંઈ પણ સામો પ્રશ્ન ન પૂછતાં “ માસ્તર સાહેબ, સુખેથી છપાવો, છપામણી ખર્ચ હું બક્ષીસ આપીશ ” એવી હંમેશની મિઠાશબરી વાણીથી વચન આપ્યું. આવી અનુપમ ઉદારતા દાખવનાર આપ નરરત્નની સહાયતાથી હું આ પુસ્તક વાંચકવર્ગના કર-કમળમાં મૂકવા ભાગ્યશાળી થયો છું તે જાણત હું અને વાંચકવર્ગ આપનો જેટલો આભાર ન માનીએ તેટલો છે છે.

પરમાત્મા આપને તથા આપના કુટુંબને દીર્ઘાયુષ વાંજ કામ કરાવો એવી મ્હારી પ્રજ્ઞ પ્રત્યે

ના-નાયકા. } લી: હું છું આપનો આભારી.
કુલશંકર જીવરામ પુરોહિત.
હેડમાસ્તર.—નાયકા. જલ્દે ખેડા.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૌપીરાઝિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૮-૬ ૧-૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ વૌડાનો પિલાસ

વિષય ૮-૧૩

પ્રસ્તાવના

પ્રિય વાચક, આ મ્હારો પ્રથમ પ્રયાસ છે. આ કાર્ય મ્હેં ક્વિ કે લેખકમાં ગણવા માટે નથી કર્યું. ગુર્જર સાહિત્યવાટિકાની વાડ અગાડી બેઠે બેઠે, ધૂળની ઢગલી કબી ત્હેમાં રોપો રોપવાની આ બાળકિડા કરી છે. ક્યાં એ અંદરનાં ફાલ્યાં ફૂલ્યાં અનેરાં વૃક્ષોનાં પરમવન્તાં પુષ્પોનો મોંઘેરો મધમધાટ; અને ક્યાં આ મ્હારી બાળકિડાવત્ કરેલી કૃતિ.

લેખકે એક મેળાતું વણું લખવાનો મિથ્યા આર્દ-બર શા માટે કર્યો હશે ? આવો પ્રશ્ન પૂછનારને મ્હારે બિનવતું ઘટે છે કે-આ મેળમાં ઘણો રસ લેતા મ્હારા કેટલાએક મિત્રોની ખાસ માગણી; અને પુસ્તકનો સત્વર વિક્રય થતાં સાહિત્યનો ઠાઠ અન્ય રસિક અન્ય બહાર પાડવાની મ્હારી ઇચ્છા. એ બેજ કારણ છે.

આ કાર્ય મ્હેં ઉતાવળથી કર્યું છે, એટલે ચાત્રાની ઉત્પત્તિનો ભરોસાદાર ઇતિહાસ મેળવવાની કટાકુટમાં પડાયું નથી; તો પણ જે હંતકથા ઘણામુખે સાંભળવામાં આવી છે તે વિસ્તારથી લખી છે.

આ પુસ્તકનો વિક્રય કરી આપવાતું કાર્ય માથે લેનાર નાયકાના નાકર્ય ગણાના, મહુમ પટેલ મોહનદાસ એલ-

દાસના ચતુર પુત્ર ગોવિંદલાલ, માતર નિવાસી શંકરલાલ,
એ. ખારેટ, અંબાલાલ લીલાધર દવે, નાયકા. અંબાલાલ
નાથભાઈ પટેલ કૌશલ, ડાહ્યાભાઈ કે. કાઝીઆ માતર,
ખડેચરલાલ દેવશંકર મહેતા નાયકા. એ સર્વેનાં મુખારક
નામોની આ સ્થળે નોંધ લેવાની રજા લઇ, વિરમુ છું.

અન્યકર્તા.

ઝોળખાણ.

વૈઠા એ ધોળકા સ્ટેશનથી સાત માઈલ પર સરિ-
તાના સંગમ પર આવેલું નાનકડું મનોહર ગામડું છે. આ
ગામથી થોડેજ અંતરે વાત્રક નદી પોતાની બીજી પાંચ
ખડેનોને સાથે લઇને સાબ્રમતિને મનોહર રીતે મળે છે.
આ પ્રમાણે સાત સરિતાનાં નીર અહીં લેગાં થાય છે.

આ રસકસવતી ગુજારિ ભૂમિમાં મનને મુગ્ધ કરો
નાખે એવાં, અનેરાં સ્થળોની ખોટ નથી. તોપણ શુકલતી-
ર્થના કબીરવડની અને દેવદિવાળી પરની આ સ્થળની મજા
તો જેણે માણી હોય તેજ બાણે.

દેવદિવાળી પરનો અહીંનો અનેરો દેખાવ આગળ
વિસ્તારથી વર્ણવવામાં આવ્યો છે, એમાં લેશ પણ
અતિશયોકિત કરવામાં આવી નથી એ અહીં નજરે નિહા-
ળતાં જણાશે.

પ્રાર્થના.

[શાદુર્લવિકિહિત.]

શ્રી શંકરજ્યન્તીમા સહુ જશે, દેવો તણો સાથે,
તે વિષે વિચાર કેમ ન કરો, વંકાયલા નાથે;
પ્યારી સાથ સિધાવશું પરમ દિ, એવાં વધા વેણુ જે,
તે શ્રી વિંનુ સદા સહુ જન પરે, ઢાળો અમી નેન એ.

રિસાયલી રસિલી.

પોતાના વિલાસ ભૂવનમાં પ્રવેશ કરતો સુંદર-
લાલ; પોતાની પ્રાણપ્રિયાને રૂપણું સજીને બેઠેલી જોઈ
વિચારમાં પડે છે. માનીનિને મમતાભર્યા વચને મનાવ-
વાનો પ્રયત્ન કરતાં બન્ને વચ્ચે નીચેનો રસિક સંવાદ
જામી રહે છે.

રાગ-નાટકી-ચાલો રંગ રસિયા ચાલો રંગ રસીઆ રંગે
રમાડુ આવાર.

સુન્-ચાને રસિલી ચાને રસિલી રિસાઈને બેઠાં છો આજ,
રસિકડી રિસાઈને બેઠાં છો આજ;

અવિતાલ-હઠો હઠીલા, છેલા છઠેલા શું છે તમારે કાજ,
છઠેલા શું છે તમારે કાજ.

સુન્-રૂપણુ રસિકડી ચાને સજીયું આ સમજાણો તેનો ન સાર,
સુંદરી અમજાણો તેનો ન સાર,

સુન્-સાર સમજાવે સાર નથી કંઈ કયાં છે કોઈની દરકાર,
તમારે કયાં છે કોઈની દરકાર.

સુ૦-સાસુએ સંતાપ્યાં શાણી સમજણી બાપુએ કીધા કંઈ બોલ,

બરાબર બાપુએ કીધા કંઈ બોલ;

સ૦-પ્યારી પુત્રી સમ રનેહ સંભાળે બોલો વિચારીને બોલ,

બોલકણ્યા બોલો વિચારીને બોલ.

કરૂણા ધરી કામકાજ બતાવે આનંદ આપે અપાર,

અહા એ આનંદ આપે અપાર;

સાતે ભવે આ સાસુડી મળજો માગું છું આજે કિરતાર,

કરૂણાવું માગું છું આજે કિરતાર.

સુ૦-બહેને બહાદુરી બતાવા હશે બહુ કીધા હશે કંઈક બોલ,

કદામરીન કીધા હશે કંઈક બોલ;

સ૦-પોતે હો તેવા પેખો બીજાને સમજી કરો તમે તોલ,

છકેલા સમજી કરો તમે તોલ.

બાબી શણગારવે ભાઈ ગુણુ ગાવે નવરાં ન પડતાં લગ્નાર,

અહા એ નવરાં ન પડતા લગ્નાર;

વચન ઉઠાપે ન મ્હારું કદાપિ બહેનડી સહુમાં સરદાર,

અહા એ બેનડી સહુમાં સરદાર;

સુ૦-જોડાણીએ જોર આજું જણાવી કપડું આપ્યું કંઈક કામ,

કદામરીને કપડું આપ્યું કંઈક કામ,

સ૦-જોડણું જુદું જરાએ પડે નહિ પેખો હો પોતે તમામ.

નમેશ પેખો હો પોતે તમામ.

સુ૦-ગોરી ગોવિંદે ગમત ગમતમાં ગભરાવ્યાં આજે અપાર,

ગોરીને ગભરાવ્યાં આજે અપાર;

સ૦-લાલી લાલી કહી કેટો ન મૂકતા આનંદ આપે અપાર,

અહા એ આનંદ આપે અપાર,

મુ૦-સાસુ અમારાં સાંભળ્યાં સમજણી પિતા આવ્યા આજે યાદ,

પદ્મિનીને પિતા આવ્યા આજે યાદ;

સ૦- તે વાતે રોકો છો ક્યારે રસિલા સમજું શાણા સીરતાજ,

આ સુન્દરીના સમજું શાણા સીરતાજ.

મુ૦-ગોરી ધરેણું કે સાડી વસાવુ ંહાલી વહેને વચન,

ઓ સુન્દરી સાચુ વહેને વચન.

સ૦-સુન્દર આભૂષણ સ્વામી ઊગાળા સુન્દરીનું તન ધન,

છબીલા સુન્દરીનું તન ધન.

મુ૦-વાંક વર્યો અમ ંહાલી હૃદયમાં માફી માગુ છું હું આજ,

માનુની માફી માગું છું હું આજ;

સ૦-એવું વચન માં ંહાલા ઉચરો છોજ મહારા સીરતાજ,

સહુણા છોજ મહારા સીરતાજ.

મુ૦-આળો તમારો બણ્યો ચતુરા વર્યો વૌઠાનો વિલાસ;

ચિત્તમાં મ્હોટ્યો વૌઠાનો વિલાસ;

સ૦-કેમ ત્યારે આપણે બધાંને ત્યાં જવાનું હવે નક્કીજ રાખ્યુંને ?

મુ૦ ગોરી શુભવન્તી ઠીક થયું છે રજા મળી છે આજે ખાસ,

વડીલની રજા મળી છે ખાસ.

સ૦-મ્હાલા, તમે પહેલાં તો વૌઠાનો મેળો એમ બોલતા

હતા પરંતુ આપે હમણાં ઉચ્ચારેલો વૌઠાનો વિલાસ

એવો મધુરો શબ્દ તો મ્હને ઓરજ પ્રિય લાગ્યો.
 મુન્—સુન્દરી; પ્રિય લાગે તેવોજ એ શબ્દ છે; પરંતુ એ
 વિષે તમે વધારે સાંભળ્યો ત્યારે તો આવીજ અ-
 મુક પ્રકારની હઠજ પકડ્યો.

સન્—એવું શું છે જ્હાલા, હવે તો સત્વર કહો.

મુન્—શાણી, વૈઠાનો વિલાસ અને રિસાયલી રસિલી
 (ત્હારા જેવીજ) એ નામની હાલ નાયકા નિવાસી
 સાહીત્યસેવક પ્રલથાંકર જીવરામ પુરોહિતે હન્
 જાંજ એક છુક બહાર પાડી છે,

સન્—ત્યારે તો—

ગજલ.

પતિ પ્યારા નયન તારા અહા આનંદ માણીશું;
 લીઓ વિલાસ વૈઠાનો પ્રિતમજી આજ વાંચીશું.

નણુંદ ભોબઈ.

નણુંદ—એમ બાબી, પછી વૈઠાના મેળામાં જવાને માટે શું
 વિચાર કર્યો ?

બાબી—મ્હારી એકલીના હાથમાં છે પડેન.

નણુંદ—વાહ ! આમ જ્હાનાં શું બતાવો છો બાબી, મોટા
 ભાઈ તમારું કહેવું ન માને, એમ હું ધારતી નથી.

ભાભી—અરે જવાબોને પહેન. એ જાતના એવા આડા છે કે આપણે આપણી કંઈક વાત કહાડીએ તેટલામાંતો એ આડી આડી વાતો કહાડી વાત ધ્યાનપરજ લેશે નહિ.

નણુંદ—આમ ઠગો છો શું ભાભી સાચેસાચુંજ કહીશોને.

ભાભી—પણ તમારા ભાઈને ધર છોડી કંઈ જવુંજ પોષાતું નથી એટલે એ વિષે આપણે વાતજ શું કરવા કરીએ.

નણુંદ—તેતો તહમાઈ સ્નેહબન્ધન. તમે મારા ભાઈ પર શીએ છાની ભૂરકી નાખી છે કે કામ પર જતાં પણ ત્રણ ત્રણ વખત પાછા આવી રજા માગે ત્યારે એમને ચેન પડે.

ભાભી—જાવ જાવ આમ મજાક શું કરતાં હશે પહેન.

નણુંદ—કેમ ત્યારે નહીંજ કહોને ?

ભાભી—હ્યો, ત્યારે કહીશ પહેન

નણુંદ—જરૂર જવામ તેમ કરજો અને ન માને તો (ખી-મથી તમાચો મારીને) આમ કરીને મનાવજો.

ભાભી—નણું આમ શું કરતાં હશે પહેન ! હવે તમે કંઈ નહાનાં છો ? ખીરજ રાખો. મેળામાં આનંદ-પ્રસાદ પણ આવશે હો ?

નણુંદ—જે ભાભી આમ ન બોલશે હો ! મ્હને જોડું
લાગે છે. ટીંખળ જવાવો.

ભાભી—પણ હેન એક ખુશખબર કહુ તો ?

નણુંદ—તમે ભાગો તે અ પું.

ભાભી—પહેલું કહો તમે શું આપશે ?

નણુંદ—મારા ભાઈ આપી દઉં પછી કંઈ ?

ભાભી—જ્યાં હોય ત્યાં તુમારા ભાઈનીજ વાત બીજું
કંઈ નહિ.

નણુંદ—પણ કહોને આપવાનું કહ્યા પહેલું કે પછીથી ?

ભાભી—મેળામાં આપણે બધાંને જવાનું છે. મહેં ગઈ
કાલેજ તમારા ભાઈ પાસે નકરી કરાવી લીધું છે.
બીજું.....

નણુંદ—બીજું શું વળી.

ભાભી—કહુ ?

નણુંદ—હા, હા, કહોને.

ભાભી—આનંદપ્રસાદ પણ અચુક આવશે એમ તમારા ભાઈ
કહેતા હતા. બોલો આ ખુશ ખબર એથી એ મ્હડે
કે નહિ ?

નણુંદ—(છણકા સાથે) જે જે હોં ભાભી, પછી જોડું
લાગશે. ઘણી વખત ત્યારે તમે આકો છો, ત્યારે
એજ નામ આગળ મૂકી મ્હને બોલતી બન્ધ કરો છો.

ભાણી—દ્યો ત્યારે અમારી વાત અટકી. ત્હમે જીત્યાં ને
હું હારી.

વાંગનાર, આ પ્રમાણે નણ્ણંની શીખાવણીથી રસિલી
રિસાઈ, અને પાનાના પ્રિયનમ પાસે મેળામાં જવાનો હા
થડાવી ત્યારેજ મનાઈ. પ્રિય પાઠક, બધાંએ કુટુંબ આ
પ્રમાણે આનંદથી રહેતાં હોય તો સાસુ વહુના કલ્યા
નણ્ણ બોજાઈની લડાઈ, દેગણી જેઠાણીની ચડસાચડથી,
સાસુનો સંતાપ, ગરિબડી ગાય તુલ્ય વહુ પર ગુજરતો
જીલમ, એ બધાનો અંત આવે, અને સંસાર સ્વર્ગમય
બની રહે. પરમેશ્વર ત્હને સફળુદ્ધિ આપે અને તું પણ આ
પુસ્તક વાંચ્યા પછી ત્હારો સંસાર સ્વર્ગમય બનાવે એ
મ્હારી પ્રભુ પ્રત્યે પ્રાર્થના છે.

વૌઠાના મેળાનો વિલાસ.

રાગ—મુજ ઉપર ગુજરી પિતા પાઠશાહ બાણી.....
વૌઠાના મેળાની રહેલ મુણે સહેલાણી;
નરનારી બાય અથાગ હેત ઉર આણી.
અહીં નથી વૃક્ષની કુંજ વેળુનો પુંજ બ્યાંને ત્યાં ભાસે;
અકચકતી રૈતી અથાગ દિસે ચો પાસે.
મુંદર જળ નિર્મળ સ્નાનમતિનાં વહતાં;
વાત્રકનાં નિર્મળ નીર આવી અહીં ભળતાં

પૂર યૌવનવન્તી નાર ઝમકમાં ચાલે;
 ત્યમ સાગ્રમતિ રંગિલી રાણી અહીં મ્હાલે.
 કંઈ છેલ છગિલો આવી હોર અહીં કરતાં;
 નિજ ઉરતણે આનંદ પરસ્પર ધરતાં.
 શુદ્ધ દ્વાદશીથી બીજ સુધીને ટાણે;
 નરનારી મળી અથાગ મોજ બહુ માણે.
 આ દેવભૂમિમાં દેવ આવી અહીં વસાતા;
 નિજ દેવદિવાળી હળીમળીને ઉઝવતા.
 આ તાંબુઓની ઠંઠ ઘણેરી જામી;
 ઉપર વિધવિધ નિશાન નહિ કંઈ ખામી
 અહીં લાડુભટ્ટને મોજ ઘણેરી મળતી;
 દિવસમાં દશ દશ વાર થાય છે ભરતી.
 દક્ષિણ તણી આશાએ ઉર હરખાતા;
 લાડુભટ્ટ દશ દશ વાર દિવસમાં જમતા.
 નાટક સરકસ ચક્રડોળ ઘણા ચિત્ત હરતા;
 જાદુવાળાઓ ચકિત જાદુથી કરતા.
 મહાકયા છેલીઆ છેલી ઘણી અહીં કરતા;
 અપશબ્દ દુહામાં બોલી શરમ નવ ધરતા.

વૌઠા ગામ. ધોળકા સ્ટેશનથી ૭ માઈલ થાય છે. લાં મતિ-
 વર્ષે કાર્તિક શુદ્ધ પારવથી વદ ૨ સુધી વખાણવા લાયક મેળા
 ભરાય છે.

રક્ષાટિકસમ સુંદર નીર અહીં આ વહે છે;
 દિવડાઓ જુઓ અનેક તરે છે.
 દિવડાની હારનીહાર રહી આ ચાલી;
 અહીં શોભાનો નહીં પાર મઝા બહુ જામી.
 સુંદર રક્ષાટીકમાં હીરલા સુંદર શોભે;
 ત્યમ તરતા દિવડા શોભી ઉઠી મન લોભે.
 કંઈ રૂડી રંગિલી નાર ગરબે અહીં ગાતી;
 રૂડી ચન્દની ખીલી રસાળ હેટે હરખાતી.
 આનંદની રેલમછેલ રૂડી અહીં જામી;
 અંતરનાં દુઃખરાં જાય બધાં અહીં વામી.

ગઝલ.

મંડાઈ હોટલો જ્યાં ત્યાં બજારો બેશ શોભે છે;
 મળીને લાલ ને લલના ઉરે આનંદ લૂટે છે.
 મળે છે શેઠશેઠાણી વળી પટેલપટલાણી;
 દિસે જયમ રાયની રાંણી ઉરે આનંદ લૂટે છે.
 અશડે વણું નરનારી જણાએ હર્ષમાં બારી;
 મઝા જામી ઘણી સારી ઉરે આનંદ લૂટે છે.
 વડા વૈઠા તણા મેળા લીઓને ખૂબ સૌ કેળાં;
 રૂબીએ આપણે લેળાં કંઈ જન એમ બોલે છે.
 “ચુરીને બંગરી પહેરી બનોને બેશ આ બાઈ;”
 રૂબીને બંગડીવાળા સરસ શેખી બતાવે છે.

રૂઠાં જમરૂખ ને કેળાં તણાતો થોક છે ભારી;
 લઇને સર્વ નરનારી જણાએ હર્ષમાં ભારી.
 પિયુ આ પાનને જ્યોને બીડો મુંદા બનાવોને;
 મધુર મુખને દિપાવોને વદે છે ફાંકડી નારી.
 લઈ રૂમાલ ને મોજાં પિયુજી પુત્ર શોભાવો;
 વળી મિઠાઈ ને મેવા લીંગાને કેમ લોભાવો.
 વદે છે એમ પટલાળી પટેલને હર્ષ ના માએ;
 હુકમ સીર પર ચઢાવીને સર્વ ચીતે ખરીદે છે.
 રૂઝ આ પુલને જ્યોને ગુંથું કુલમાળ હું ખ્યારા;
 ચઢાવું દેવ હે મહારા સહુજા શ્યામજી શાણા.

આપણો સુન્દરલાલ અને સચિતા નદીમાં નાહીને ગરિ-
 યોને દાન આપી નીચે પ્રમાણે પ્રભુની પ્રાર્થના કરતાં હતાં.

ગઝલ.

દીનોનાં દુઃખ હરવાને પ્રીતે પરમાર્થ કરવાને;
 પ્રભુ તમ ધ્યાન ધરવાને મતિ માગુ પ્રભુ ખ્યારા
 પ્રપચી ડોળ ના રાખુ ખરેખર સત્યને જાણુ;
 પ્રભુ તમ પ્રેમને ચાણુ મતિ માગુ પ્રભુ ખ્યારા;
 પ્રભુ સંસારમાં આવી કઈ સતકર્મ હું ખ્યારા.
 રહો ના મુજથી ન્યારા મતિ માગુ પ્રભુ ખ્યારા;
 પિતામાતા તણી સેવા અહાહા મીઠડા મેવા;
 ગણું સૌથી અધિક દેવા મતિ માગુ પ્રભુ ખ્યારા.

જનુની પેટ આવીને જરાએ જુઠ ના લાખુ;
 ખરેખર સત્યને ચાખું મતિ માગું પ્રભુ પ્યારા.
 પરસી માત સમ પેખું જ્યહાં ત્યાં ધર્મને દેખું;
 અણુ મમ કર્મનું લેખું મતિ માગું પ્રભુ પ્યારા.
 દુઃખીનાં આંસુ ઢોવાને દિલાસો ખૂબ દેવાને;
 વળી દુઃખો હઠાવાને મતિ માગું પ્રભુ પ્યારા.
 દુઃખીનો શબ્દ સુણીને કપાળે કાળજું મહાડું.
 સદા કરજેજ સ્નેહાળું મતિ માગું પ્રભુ પ્યારા.

વળી સુન્દરલાલ સરિતા સામું જોઈને ગણગ-
 ખવા લાગ્યો.

રાગ—સખિ સ્વપ્ન મહી મન મોહનમેં.....

જળ નિર્મળ લઈ સરિતા વહતી,

નવ ગર્વ કયો દીલમાં ધરતી,

જમના જનને શીખ તું ધરતી;

નિર્મળ મન માનવી રાખ અરે.

પરિતાપથી પ્રાણી પિડાઈ અરે,

તુજ તટપર આવી વિસામો ધરે,

પરિતાપ સહુ જન તે વિસરે;

તુજ આશ્રયથી સુખ થાય અરે.

કુમળું ઊર તહાડું અરે સરિતા,

ભરી તેહ મહોં શુભ નિર્મળતા,

જનના જન હા નથી કાં થીખતા;

સરિતા તુજ પાસથી નિર્મળતા.

સરિતા જે જગે તું પ્રવેશ કરે,

સહુ પ્રાણી તણા તું કલેશ હરે,

શુભ શાન્તિનો મન્ત્ર તહીં પ્રસરે;

અમ છવન એવું બનાવ અરે.

* અનિલ પતિ અલિ તહારે અરે;

તુજ કેમળ ઉરે વિસામો ધરે,

મીઠી જોખી કંઈ તુજ સાથ કરે;

મીઠડું મન મ્હાડું બનાવ અરે.

કંઈ ઉણુ પ્રદેશ મહી વિચરી,

પાસે આવે પિયુ બહાલ ધરી,

દુઃખડાં સહુ જાય તહીં વિસરી;

વનિતા ઉર એવું બનાવ અરે.

શુભ સ્નિગ્ધતા સહવાસે ધરતો,

તુજ પ્રાણુર્જાત જ્યાં વિહરતો,

જનનાં ઉર સ્નિગ્ધજ ત્યાં કરતાં;

મમ છવન એવું બનાવ અરે.

બહાલમ તુજ બ્યોમ વિહાર કરી,

વિખુટા ધનને વળી એક કરી,

વરસાવે વારિ ંહાલ ધરી;

જગજીવન યુવતિ ત્હારે પતિ,

તમેા હંપતિ જગદુઃખહાં હરતાં,

વળી શાન્તિ અધિક દીલે ધરતાં,

સહુ હમ્પતિ આ નથી કાં સીખતાં;

જીવવું પર જીવન કાજ અરે.

×રિનગ્ધ=ભીવું. ×ધન=વાહન વારિ=પાણી વરસાદ. હંમ્પતિ=
પણી ધણીઆણી.

યાત્રાની ઉત્પત્તિ.

ગઝલ.

વિલાસી બહાલીડું વૈઠા સરિતા તીર શોભે છે;
 અહાહા દિવ્ય ભૂમિ આ રસિકનાં ચિત્ત લોભે છે.
 સરિતા શોભતી સારી સર્વને શીખ દે ભારી;
 દુઃખીનાં દુઃખ ધોવાને ઉઠો બહાદુર નરનારી;
 અહા આ ગામની અંદર હતાં આહીર નરનારી;
 પદમણી શોભતી ચન્દા રઘાની માનીતી રાણી.
 પ્રભાતે માઠડું ગોરસ લઈને વેચવા પળતી,
 રૂપાળો શોભતી સધા ગર્વે ગેરી તણા હરતી.
 રથો લઈ ધેનુનાં ટોળાં સરિતા તીર પર જાયે;
 બળવાં બંસરી સુન્દર સર્વનાં ચિત્ત લોભાવે.
 મુણી બંસી તણે: સ્વર ત્યાં નદીનો નીર શોભે છે;
 મૂકી દે ઘાસ ત્યાં ગાયો સર્વનાં ચિત્ત લોભે છે.
 રસિલી સધિકા ચન્દા કનૈયા કહાન શો આહીર;
 વનિતા વેચી રહો મહીને ખડી થાતી સરિતા તીર.
 મુણી બંસી રસિલી ત્યાં ધણા ચન્દાજ હરખાતી;
 વિંટાઈ બહાલમા કંઠે નયન નયનો મિલાતીલી.
 પ્રીતમને પ્રેમથી વળગી પદમણી પ્રેમથી પૂછે;
 “વગાડો બહાલમા જો શું જણાવે જાણવું જો છે.”

નયનમાં નેનને રોપી શીખવતો શાણીને સ્વામી;
પસાઈ પ્રેમની જાગી નથી તું છૂટવા પામી.

રાગ—સાંભળજે સજ્જન નરનાગે હેને શિવામણ સારીજ.
આ પ્રમાણે આ નન્નારો આનંદ કરતાં અપારજ,
એવામા એક કૌતક બનીકે સાંભળતાં સૌ સાર;
કૌતક થાશેજ.

મનમાન્યો ચારો ચરતી સદું ગાયો ટોળે ફરતીજ,
છુટી પડી એક ગાય જતી જ્યાં હતી દૈવી ધરતી;
કૌતક થાશેજ.

એક ટેકરી નીકળી હતી આ ધરતીની માહેજ,
છુટી પડી સૌ ગાયોથી ગાવડી ઉભે રહે જમ ત્યાંહે;
કૌતક થાશેજ.

ઉભી રહે ત્યાં ગાવડી જ્યારે થાએ ચમત્કારજ,
આર આંચળથી દૂધ શ્રવીને નીકળે હોની ધાર;
કૌતક થાશેજ.

આ પ્રમાણે રોજ બને ને દોવાઈ બાએ ગાયજ,
તે બેઠ ચન્દાને ચિત્તે ચિન્તા અધિક ત્યાં થાએ;
કૌતક થાશેજ.

કૌણ દુહે છે ગાવડી મહારી એમ મન થયું મનમાંહેજ,
પતિપત્નીએ એક બનીને વિચાર કિધો ત્યાંહે;
કૌતક થાશેજ.

* પદ્મિની=મુર્વાગે સુંદર સર્વગુણશાળી સ્ત્રી, કમળની તલાવડી.

આજ હપાકને ધેનુની પાછળ ચરચા ચતુર તમે ભેળેલ.
આલાકીથી ચોર પકડભે કરવું ઘટે તેમ કરજે;
કૌતક થાશેલ.

ચરચા ભેતો અહીર ચાલ્યો પોતે ધેનુની પાછળ,
ચરતી ચરતી ધેનુ આવી દૈવી ટેકરી આગળ;
કૌતક થાશેલ.

ચાર આંચળથી સેર વજ્રટી પય તણી તે વારલ,
ચેખીને આહીર આશ્રય પામ્યો આશું બને કિરતાર;
કૌતક થાશેલ.

જમને ગામમાં જાહેર કીધું કોઈ ન સાચું માનેલ,
જીજે દિ ગાયની પાછળ જાવા સર્વને લાગ્યું તાન;
કૌતક થાશેલ.

પ્રત્યક્ષ કીધું સહુ નરનારી નવાઈ પામ્યાં ત્યાંહેલ,
ખેડાણુ કીધું તેહ જગાએ શિવલીંગ નીકળ્યું ત્યાંહે;
કૌતક કીધુંલ.

તેહ બાણની સ્થાપના કીધી લેશું મળીયું ગામલ,
રિદ્ધિ સિદ્ધિથી પથસવીને સિદ્ધનાથ પાડ્યું નામ;
કૌતક કીધુંલ.

કાતંક સુદી દાહશીને દિ બનાવ બનીયો આવેલ,
તેહ દિવસથી વૈશ્ણવો મેળો સરિતા તીર બરાએ;
સજ્જન સુણેલ.

સામ્રમતિ ને વાત્રક કેરો સંગમ થાયે જાંહેલ,
 પવિત્ર તીર્થ માનીને સહુજન સ્નાન કરે છે ત્યાંહે;
 સજ્જન સુણજોલ.

હંતકથા આવી ચાલે છે નજરે નથી નિહાળીલ,
 હોય હોય તો ક્ષમા કરશે સાંભળી તે વિસ્તારી;
 મજ્જન સુણજોલ.

ફપાળું રઢીઆળું નામના છે દશકોશી માંહેલ.
 * ભાદ્રપદી પુર્ણિમાને દિ લખ્યો ગોવિંદ ગૃહ માંહે;
 સજ્જન સુણજોલ.

જાહેર ખામર.

બરોંસાદાર ખાત્રીવાળી દવાઓ

ત્રીવેદીની તાવની દવા—આ દવા રાહુઓ, આંતરીઓ, તથા મેલેરિઆ જેવાં હઠીલા તાવને ફક્ત બેજ દિવસમાં નાબુદ કરે છે. એક બાટલી ચાર માણસ માટે બસ છે કિંમત ફક્ત ૦-૧૨-૦

ત્રિવેદીની ટોનિક (પદ્મ—આ અમારી ઉત્તમ ગોળીની એકજ બાટલી વાપરતાં, ગમે તેવો નપુંસક માણસ પણ શક્તિવાન બને છે. ૨૫ ગોળીની બાટલીની કિંમત ફક્ત ૧-૦-૦ છે.

આ સિવાય હરકાઈ દરદો માટે લખો.

દાકતર એન. આર. ત્રિવેદી

ઠે. શાહપુર કુવાવાળી પોળ—અમદાવાદ.

સાહિત્યશોખીઓને પુશ ખખર!

સંસ્કૃત સાહિત્યમાંનું 'અનેક' રત્ન ગીતગોવિંદ કે જેને માટે લેનો કર્તા કવિશ્રી જયદેવ પુસ્તકની પ્રસ્તાવનામાં જ લેખે છે કે:—“ જો તમારું ચિત્ત પ્રભુના ચરણે રમતું હોય, અથવા તમારા હૃદયને શ્રી પુરુષના પ્રેમની વાર્તા મમતી હોય; તો આ ગીત ગોવિંદનાં કાવ્યો વાંચો.” કવિશ્રીનાં પતિવૃત્તા પત્ની મરણ પામતાં શ્વધા અને કૃષ્ણના વિલાસનાં વર્ણનનાં અનેકાં પદ કવિશ્રીએ પીમળતા હૃદયે આવાથી પ્રભુએ તરતજ લેખનાં પત્ની પદાવતીને સજીવન કર્યા હતાં, આ પુસ્તક મૂળ સંસ્કૃતના રસને જશએ દાવી થવાં ન પામે તેવી સંભાળ રાખી, અમારા તરફથી ગજલમાં ઉતારવામાં આવ્યું છે. ફક્ત ૧૦૦૦) આફક નોંધાએથી તે :—

મઝલે ગીતગોવિંદ.

નામના મનહર નામથી બહાર પાડવામાં આવશે. અગાઉથી

આહકે ચનારનાં નામ પુસ્તકમાં અમર કરવામાં આવશે

કિંમત અગાઉથી. ૧-૪-૦. પાછળથી. ૧-૮-

તા. કે—ફક્ત નોંધાયેલાં આહકો પૂરતીજ પ્રતો છપા-

વામાં આવશે. બનશે તો પુસ્તકને સચિત્ર બન-

વવામાં પણ આવશે.

લખે:—

પુસ્તકાંકર હવરામ પુરોહિત

મુખ્ય શિક્ષક—નાયકો.

પોસ્ટ બોક્સ.

